

Ds Hanneke Siebert en Ds Jaco Zuurmond

25 december 2014

Kerstmorgen

Johannes 1,1-14

Gemeente van de levende,

I.

“Het woord is vlees geworden”, zo vat de Evangelist Johannes de boodschap van kerst samen. Dat klinkt wat archaïsch, wat onnodig ouderwets, en daarom spreekt de Nieuwe Bijbel Vertaling van ‘mens’ – het woord is mens geworden – maar vandaag houden wij (HS en JZ samen) toch maar even vast aan die oude vertaling, met ‘vlees’. ‘Mens’ is zo’n mooi woord. Dan denk je gelijk aan menselijkheid, aan humaniteit, en andere prachtige idealen. En voor je het weet ben je weer aan dromen. ‘Vlees’ klinkt haast provocerend. Het provoceert nu – moet dat nou, zo bot... maar waarschijnlijk provoceerde het 2000 jaar geleden, toen de evangelist het opschreef, niet minder. In de Griekse wereld die vol was van de mooiste dromen over humaniteit en geestelijke ontwikkeling van de mensheid zal juist dat woordje ‘vlees’ dat Johannes gebruikt extra rauw hebben geklonken. Zo spreek je niet over God... En precies zo spreekt Johannes dus wél over God. Het woord, het goddelijk woord van den beginne, is vlees geworden. En dan hebben we het dus niet over een mooi ideaal, maar over letterlijk rauwe werkelijkheid.

Laten we eerlijk zijn... ‘Vlees’ is niet een woord dat ons direct ‘raakt’. Geraakt worden wij, word ik, door emoties. We leven in een emo-cultuur. Dat levert soms prachtige televisie op. Een programma als ‘spoorloos’ dat kan mij echt raken. En ik word ook ergens graag op dergelijke wijze geraakt. Politici van tegenwoordig weten dat... hun communicatieadviseurs weten dat al helemaal. Dus een beetje politicus toont zich tegenwoordig van haar of zijn gevoelige kant. “Ik laat mij raken hoor! Net als jij.” En dus is de politicus geschokt, of getroffen, of hevig ontsteld.

Het woordje ‘vlees’ raakt niet op die manier. Maar komt dat niet omdat het juist een laagje dieper gaat dan onze oppervlakkige gevoelens? Vlees zit ónder de huid. Vlees dat staat voor bloedsomloop, voor spijsvertering, voor de lucht in je longen, voor het spel van de genen en voor gierende hormonen. Vlees dat staat voor bewegen, doen, aanraken, strelen maar ook slaan en bijten. Soms ben je je vlees bewust (vooral als het gewond is)... maar heel vaak ook niet. Het is er gewoon. Je hart klopt gewoon, je adem gaat.

Als Johannes ons vandaag zegt dat ‘Het woord vlees is geworden’... dan betekent dat dus dat kerst niet zozeer een gevoel is. Maar veel meer een ‘zijn’. Het kind van kerst komt veel dichterbij dan alleen de sensatie, dan alleen het kerstgevoel. Christus zit veel dieper in zijn gemeente dan alleen de gevoelige buitenkant. Hij is vlees en bloed en adem van een gemeenschap van mensen waar óók hier en nu het woord wil leven, geschiedenis wil maken, verandering wil brengen.

II.

‘Het woord is vlees geworden’ schrijft Johannes in zijn Evangelie... maar daar is het niet bij gebleven. Het vlees is ook weer woord geworden. De mens van vlees en bloed, de mens van kerst, is opgeschreven in verhalen, in Evangelieën en brieven. Zijn verhaal werd opgenomen in de Bijbel. En die Bijbel werd een boek, met prachtige versierde letters, en harde leren kaften aan beide zijden, en met koperen sloten versierd. Politici zweren bij dit boek als ze worden beëdigd.

En over dat boek werd en wordt weer gepreekt. Eindeloos veel woorden. Dogma’s werden geformuleerd. Met gezag voor eeuwen, dacht men. En er verschenen boeken over het boek. Allemaal woorden. Soms prachtige woorden, vol betekenis. Soms, vaak, ook lege woorden. Boeken die in de kast staan te verstoffen. Ook deze preek is gemaakt van houtvrij papier en toner. En straks na de dienst sturen we ‘m per email het wereld-wijde-web op. Als het mee zit komen we er in de kerkenraad van januari nog even op terug. Dan krijgt de dienst ook nog een plek in de notulen.

En zo wordt het vlees weer woord...

Zo mooi en kostbaar als woorden zijn... zo rijk als poëzie kan zijn... een papieren werkelijkheid is zo snel een dode werkelijkheid. Alles wat op papier staat komt los te staan van het gebeuren. Komt los te staan van het menselijke waarin het allemaal gebeurde.

Papier laat zich inbinden. Digitale woorden laten zich rondmailen. En hoeveel misverstand ontstaat niet per mail... omdat het woord helemaal los komt te staan van de mens, van het vlees. Het vlees is woord geworden... heilig woord, eeuwig woord. Maar het woord wilde juist toch vlees zijn? Kwetsbaar, eindeloos kwetsbaar vlees, hier en nu.

III.

De vleeswording van kerst wijst ons vandaag terug. Terug uit die wereld van loze woorden. Terug naar de mens van kerst niet als idee. Niet als leer. Maar als mens van vlees en bloed. Naar de mens van vlees en bloed die ontmoetingen aanging. In gesprek ging: Met vrouwen óver de rand van het betamelijke - een Samaritaanse, een Kananese. Met de tollenaar Zacheus die zich verstopte in de boom. Met Petrus die zichzelf verslikte in te grote woorden. Met het verstilde dochtertje van Jairus - 'meisje, sta op'. Met Marta drukdoende was, en met Maria die luisterde. Allemaal mensen, net als hij van vlees en bloed. Mensen in moeilijke situaties. Crisissituaties waar een antwoord niet zomaar duidelijk was. Antwoord groeit hoogstens in gesprek. Gesprekken die wat met hem deden... die hem veranderden, een weg wezen.

Zó levend, zo nabij, zo intens nabij wil het woord vlees zijn. Met ons, naast ons, in ons. In een gemeente die zich 'lichaam van Christus' mag weten. Woord dat vlees en bloed wordt in het brood en in de wijn waarmee wij ons mogen voeden.

Het woord van den beginne wil vlees worden, telkens weer. Ook vandaag. Omdat het alleen maar als vlees kan bestaan.

Zo baant de evangelist Johannes ons de weg: Durf als gemeente van 2015 lichaam te zijn; mensen van vlees en bloed - in alle kwetsbaarheid: een gemeente van vlees en bloed. Mensen die ontmoetingen aangaan; ontmoetingen die wat met je doen, je gewone gang doorkruisen. Vrouwen uit Twente die telkens weer de ontmoeting met vrouwen in Bethlehem opzoeken. Hoe schrijnend en pijnlijk de contacten ook zijn en omdat het je zo confronteert met je eigen tekort, en je eigen overvloed.

En ook een gemeente die de ontmoeting zoekt met een jonge Enschedese modeontwerper die een slaapzakjas voor daklozen ontworpen heeft. En hem in een spontane opwelling tijdens de kerstvieringen in de Grote Kerk een platform biedt en financiële support geeft.

Een gemeente ook die in dit huis onderdak geeft aan vrouwen die ver buiten de arbeidsmarkt staan. Het al is enkel het verhuren van de ruimte, toch levert dat onderdak altijd weer bijzondere ontmoetingen op. Durf als gemeente van 2015 zó lichaam te zijn; mensen van vlees en bloed die naar wegen zoeken om dat onderdak op de één of andere manier voort te zetten.

En soms is een lichaam ook gewoon heel erg moe. Dan is na 15 jaar inloophuis op de zondagmiddag een lijf gewoonweg zó moe, dat het niet verder kan. Niet omdat de inlopers er niet meer zijn, niet omdat de ontmoeting is opgedroogd, wel omdat in deze vorm het lichaam op is. Durf ook daarin te beseffen dat je lichaam bent, levend lichaam van de levende God. Voor wie de ontmoetingen met mensen óver de rand van de maatschappelijk geldende norm altijd doorgang zullen blijven vinden.

Omdat deze ontmoetingen je raken, je lijfelijk beroeren en je zo op ander spoor zetten.

Het Woord van het begin wacht erop om vlees te worden. Het Woord van het begin is mens geworden. Mens van vlees en bloed. Mens als jij, en jij en u en ik. Het Woord van het begin is in ons geworden.

Zo wordt het kerst.

Amen.